بەناوی خودای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلەوە

پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق

پشت بە حوکمی برگەی (١) لە ماددەی (٥٦)ی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی ١٩٩٢ی هەموارکراوو، لەسەر داوای ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان، پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (٦)ی گرێدراو لە رێکەوتی ٢٠١٣/٤/١٠ بڕیاری دەرچوواندنی ئەم یاسایەی دا:

یاسای ژمارە (٣)ی ساڵی ٢٠١٣

یاسای کێبڕکێ و قەدەغەکردنی قۆرخکاریی لە هەرێمی کوردستان - عێراق

ماددەی یەکەم:

مەبەستی ئەم یاسایە لەم زاراوەو دەستەواژانەی خوارەوە، ماناکانی بەرامبەریانە:

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان ـ عێراق.

دووەم: وەزارەت: وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازیی هەرێم.

سێیەم: وەزیر: وەزیری بازرگانی و پیشەسازیی هەرێم.

چوارەم: ئەنجومەن: ئەنجومەنی پاراستنی کێبڕکێ و قەدەغەکردنی قۆرخکاریی.

پێنجەم: کێبڕکێ: ئەنجامدانی چالاکیە ئابوورییەکان بەپێی میکانیزمەکانی بازاڕ بەبێ کاریگەری یان کۆتکردنی ئەم میکانیزمانە بە کاریگەرییێك یان کۆتکردنێکی زێدەڕۆ کە ئاسەواری زیانبەخش بە بازرگانی یان گەشەسەندن بگەینێت.

شەشەم: قۆرخکاریی: هەر چالاکی یان پێکهاتنێك لە لایەن کەسێکی سروشتی یان مەعنەوی، یان زیاتر لە کەسێك، یان لە لایەن ئەو کەسەی دەبێتە نێوانگیر لە نێوانیاندا، بۆ زاڵبوون بەسەر نرخ لە بازاڕ یان جۆری کەلوپەل و خزمەتگوزارییەکان، بە جۆرێك ببێتە هۆی زیان گەیاندن بە بەکاربەرو کۆمەڵگە.

حەوتەم: بازار: ئەو ناوچەیەیە کە بەرهەمهێنەران و بەکاربەران بەیەکتری دەگەن بۆ بەستنی مامەڵەی بازرگانی دەربارەی کەلوپەلێکی دیاریکراو، وە بۆ مەبەستەکانی ئەم یاسایە مەرج نیە بازاڕ لە سنوورێکی جوگرافی دیاریکراودا گۆشەگیر بکرێت.

هەشتەم: چوونەناویەك: چوونەناوی دوو کۆمپانیا یان زیاتر بە مەبەستی فراوانکردنی پشکیان لە بازاڕدا.

نۆیەم: نرخی کڕینی راستەقینە: ئەو نرخەیە کە لە لیستی کڕین جێگیر کراوە پاش لێکەمکردنی ئەو داشکانانەی کە تیایدا دەقیان لەسەر کراوە.

ماددەی دووەم:

ئامانجی ئەم یاسایە بریتیە لە ڕێکخستنی کێبڕکێ و قەدەغەکردنی کارە قۆرەخکارییەکان لە ڕێگەی بەرەنگاری بوونەوە یان هەڵوەشاندنەوەی پێکهاتنە یان ڕەفتارکارییە کۆتکارەکان لە نێوان دامەزراوە بازرگانیەکان یان چوونەناویەکەکان و پرۆسەکانی کڕین یان بەخراپ بەکارهێنانی ناوەندیی هێزیی بازاریی زاڵبوو، بەجۆرێك ببێتە هۆی سنووردانان بۆ گەیشتن بە بازاڕ یان بەزێدەڕۆیی کۆتی دەکات، ئەمەش کاریگەری زیانبەخشی دەبێت لەسەر بازرگانی ناوەخۆ یان نێودەوڵەتی یان گەشەسەندنی ئابوری و زیان بە کۆمەڵگە دەگەینێت.

ماددەی سێیەم:

یەکەم: حوکمەکانی ئەم یاسایە پیادە دەکرێت بەسەر ئەو چالاکیە بەرهەمهێنانەو بازرگانی و خزمەتگوزارییانەی کەسانی سروشتی و مەعنەوی لە ناو هەرێمدا پێی هەڵدەستن، هەروەها حوکمەکانی پیادە دەکرێت بەسەر هەر چالاکیێکی ئابوری کە لە دەرەوەی هەرێم ئەنجام دەدرێت و ئاساواری ناوەخۆیی لێدەکەوێتەوە.

دووەم: ئەو بڕیارانەی وەزارەت بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران بۆ دیاریکردنی نرخی کەلوپەل و خزمەتگوزارییە بنەڕەتییەکان، پاڵپشت بە بوونی بارودۆخێکی بەدەرو لەناکاو بۆ ئەو ماوەیەی کە بارودۆخی ئاماژە بۆکراو پێویستی پێیەتی، دەریدەکات، لە حوکمی بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە بەدەر دەکرێن.

ماددەی چوارەم:

لە وەزارەت ئەنجومەنێك بە ناوی (ئەنجومەنی پاراستنی کێبڕکێ و قەدەغەکردنی قۆرەخکارەیی) پێکدەهێنرێت و بریکاری وەزارەت بۆ کاروباری بازرگانی سەرۆکایەتی دەکات لەگەڵ ئەندامێتی ئەمانەی خوارەوە:

یەکەم: بەرێوەبەری گشتی کە نوێنەرایەتی ئەم لایەنانەی خوارەوە دەکەن:

١- وەزارەتی ناوەخۆ.

٢- وەزارەتی گواستنەوەو گەیاندن.

٣- وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوە ئاوییەکان.

٤- وەزارەتی پلاندانان/ دەستەی پێوانەکردن و کۆنترۆڵی جۆریی.

دووەم: نوێنەرێك لە ئەنجومەنی پاراستنی بەکاربەر.

سێیەم: چەند ئەندامێك کە نوێنەرایەتی ئەم لایەنانەی خوارەوە دەکەن:

١- یەکێتیی ژوورە بازرگانی و پیشەسازییەکان.

٢- یەکێتیی جوتیاران.

٣- سەندیکای ژمێرکارو ووردبینکاران.

٤- یەکێتیی پیاوانی کار.

ماددەی پێنجەم:

یەکەم: ئەنجومەن لەسەر داوای سەرۆکی ئەنجومەن، بە لایەنی کەم، مانگی دوو جار کۆدەبێتەوە، یان هەر جارێك پێویست بکات، کۆبونەوەکانیشی بە ئامادەبوونی زۆرینەی ئەندامەکانی دەبێت و بڕیارەکانی بە زۆرینە دەردەکات.

دووەم: نابێت بۆ هیچ ئەندامێکی ئەنجومەن بەشداری بکات لە گفتوگۆ یان دەنگدان لە حاڵەتێکی بەردەستی ئەنجومەن ئەگەر تیایدا بەرژەوەندی هەبێت یان لە نێوانی ئەو و یەکێك لە لایەنەکانی پەیوەندی خزمایەتی تا پلەی چوار هەبێت، یان نوێنەرایەتی لایەنێکی کردبێت یان بکات.

سێیەم: ئەنجومەن بۆی هەیە داوا بکات لەو کەسەی پشتی پێ دەبەستێت لە شارەزاو پسپۆڕ لە ناوەوەی یان دەرەوەی سەندیکاو یەکێتیەکان تا ئامادەی کۆبونەوەکانی ببێت بەبێ ئەوەی مافی دەنگدانیان هەبێت.

چوارەم: ئەنجومەن پێڕەوی ناوەخۆ بۆ کارایی کارەکانی دادەنێت.

ماددەی شەشەم:

ئەنجومەن تایبەتمەند دەبێت بەمانەی خوارەوە:

یەکەم: ئامادەکردنی زانیاری تەواو دەربارەی چالاکی ئابوری و نوێکردنەوەو پەرەپێدانی لەگەڵ لایەنە پەیوەندارەکان لە گشت بوارەکانی پەیوەست بە کێبرکێ و قەدەغەکردنی کارە قۆرەخکارییەکان، و هەڵسان بە لێکۆڵینەوەو توێژینەوەی پێویست لەم بارەیەوە.

دووەم: وەرگرتنی زانیاری پەیوەست بە کارە پێشێلکارییەکانی ڕێساکانی کێبرکێ و قەدەغەکردنی قۆرەخکاریی بە هاوکاری لەگەڵ لایەنە پەیوەندارەکان، و گرتنەبەری ڕێکاری گونجاو دەربارەیان بەپێی یاسا.

سێیەم: هەماهەنگی کردن لەگەڵ دەزگا هاوشێوەکان لە بواری ئاڵوگۆڕی زانیاری و داتای پەیوەست بە جێبەجێکردنی ڕێساکانی کێبرکێ و قەدەغەکردنی قۆرەخکاریی لە حکومەتی ناوەندیی و هەرێمەکان و دەوڵەتان بەپێی یاسا بەرکارەکان.

چوارەم: ئامادەکردنی ڕاپۆرتێکی نیو ساڵیی دەربارەی چالاکیەکانی ئەنجومەن و پلانی داهاتوو پێشنیارەکانی دەربارەی کێبرکێ و قەدەغەکردنی قۆرەخکاریی و خستنەبەردەستی وەزیرەوە.

ماددەی حەوتەم:

کاری چالاکی ئابوری و بازرگانی بەو شێوەیەوە دەبێت کە نەبێتە هۆی ڕێگەگرتن لە کێبرکێ یان کۆتکردنی یان زیان پێگەیاندنی تەنها بۆ حوکمەکانی ئەم یاسایە، بە مەرجێك پێشێلی

پەیماننامەو ڕێکەوتننامە نێودەوڵەتیەکانی پەسەندکراو لە لایەن حکومەتی ناوەندییەوە نەکات.

ماددەی هەشتەم:

قەدەغەیە دەربارەی ئەمانەی خوارەوە پێکهاتن یان گرێبەستکردن لە نێوان کەسانی کێبڕکێکار لە هەر بازاڕێك یان لە لایەن ئەوەی کۆنترۆلی بەسەر بازارێکی دیاریکراودا هەبێت بە مەبەستی قۆرەخکاریی و هێنانەکایەی کێبڕکێی ناڕەوا، ئەنجام بدرێت:

یەکەم: هەر چوونەناویەکێك لە نێوان دوو کۆمپانیا یان زیاتر یان هەر کارێکی بازرگانی کۆتکار ئەگەر کۆمپانیاییێك یان کۆمەڵێك کۆمپانیای لێکدراو یان پێکەوەبەستراو کۆنترۆلی ٣٥٪ی یان زیاتری کۆی گشتی بەرهەمهێنانی کەلوپەلێك یان خزمەتگوزارییێکی دیاریکراو بکات یان ئەگەر کۆنترۆلی ٣٥٪ی یان زیاتری کۆی گشتی فرۆشراوەکانی کەلوپەلێك یان خزمەتگوزارییێکی دیاریکراو بکات.

دووەم: قەدەغەیە لەسەر هەر لایەنێك دووبارە بەرهەمێك وەك خۆی بە نرخێکی کەمتر لە نرخی کرینی ڕاستەقینەی خۆی سەرباری زێدەکردنی باج و رسوماتی سەر بەرهەمەکە و تێچوونی گواستنەوە ئەگەر هەبێت، بفرۆشێتەوە، ئەگەر ئامانجی لەمەدا بریتی بێت لە بەجێنەهێنانی کێبڕکێی ڕەوا، وە ئەم قەدەغەکردنەی لەم بەندە دەقی لەسەر کراوە ئەو بەرهەمانی کە خێرا تێکدەچن و ئەو داشکانانەی مۆڵەتدراون بۆ هەر فرۆشتنێك بۆ پاکتاوکردنی کارەکان یان نوێکردنەوەی شتی عەمبارکراو بە نرخی کەمتر، لەخۆ ناگرێت.

سێیەم: یاریکردن بە نرخی بەرهەمەکان بە بەرزکردنەوە یان کەمکردنەوە یان جێگیرکردنی نرخەکانی فرۆشتن وکرین بۆ ئەو بەرهەمانەی بابەتی مامەڵەکردنن.

چوارەم: دابەشکردنی بازاڕەکانی بەرهەمهێنان یان تەرخانکردنی لەسەر بنەمای ناوچەی جوگرافی یان بنکەی دابەشکردن یان جۆری کڕیارەکان یان کەلوپەل یان وەرز یان ماوەی دیاریکراو.

پێنجەم: هەماهەنگی لەوەی پەیوەستە بە بەشداری کردن یان بەشداری نەکردن لە چوونە نێو کەمکردن یان زێدەگریی وکارایەکان و گشت پێشکەشکراوەکانی دابینکردن.

شەشەم: دانانی کۆت لەسەر بەرهەمهێنان یان فرۆشتن بە دیاریکردنی پشکەکانیشەوە.

حەوتەم: پێکبوون لە تەندەرەکان بەوەی لایەنێك یان زیاتر پێکبێن لەسەر پێشکەش نەکردنی تەندەر یان کەمکردن یان پێکهاتن لەسەر دیاریکردنی نرخەکان یان

بەندەكان یان مەرجەكانی تەندەر یان كەمكردن و پێكهاتن لە نێوانیاندا لەسەر ئەوەی ببنە هاوبەش لەو تەندەرەی كەوا زیاتر سەرنج ڕابكێشە.

هەشتەم: كۆتكردنی پرۆسەكانی دروستكردن یان دابەشكردن یان بازاڕكردن یان سنووردانان بۆ دابەشكردنی خزمەتگوزارییەكان یان جۆریان یان قەبارەیان یان دانانی مەرج یان كۆت لەسەر دابینكردنیان.

نۆیەم: پێكهاتن لەسەر دروستكردن یان بەرهەمهێنان یان دابەشكردنی بەرهەمێك بۆ ماوەیەك یان چەند ماوەیەكی دیاریكراو.

دەیەم: پێكهاتن لەسەر بەستنی مامەڵەی كڕین یان فرۆشتنی بەرهەمێك لەگەڵ هەر كەسێك یان بەپێی مامەڵەكردن لەگەڵیدا بەجۆرێك ببێتە هۆی سنووردانان بۆ ئازادی چوونە نێو بازاڕ یان هاتنەدەرەوە تیایدا لەهەر كاتێك بێت.

یازدەم: پێكهاتن لەسەر كورتبوونەوە بەسەر دابەشكردنی بەرهەمێك جگە لە بەرهەمەكانی تر لەسەر بنەمای ناوچەی جوگرافی یان بنكەی دابەشكردن یان كڕیار یان وەرز یان ماوەی دیاریكراو.

دوازدەم: جیاكاری كردن لە نێوان فرۆشیار یان كڕیار كەوا پێگەی بازرگانیان لێكدەچێت لە چوارچێوەی فرۆشتن یان كڕین یان لە مەرجی مامەڵەكردن.

سێزدەم: خۆگرتن لە بەرهەمهێنان یان بەردەستكردنی بەرهەمێكی كەم كاتێك بەرهەمهێنانی لە ڕووی ئابوریەوە لە توانا دابێت.

چواردەم: پابەند كردنی دابینكارێك بە مامەڵە نەكردن لەگەڵ كێبركێكارێكی تر.

پازدەم: سنووردانان بۆ ئازادی گەیشتنی بەرهەمەكان بۆ بازاڕەكان یان هاتنەدەرەوەیان تیایدا بە شێوەیەكی تەواوەكیی یان بەشەكیی، ئەویش بە شاردنەوەی یان خۆگرتن لە مامەڵە پێكردنی، سەرەڕای بوونی لە لای هەڵگرەكەی یان بە عەمباركردنی بەبێ بیانوو.

شازدەم: ڕێگەگرتن یان تەگەرەخستنە بەر كارایی هەر كەسێك بۆ چالاكی ئابوری یان بازرگانی لە بازاڕدا.

حەڤدەم: شاردنەوەی بەرهەمە بەردەستەكانی بازاڕ بەشێوەیەكی تەواوەكیی یان بەشەكیی لە كەسێكی دیاریكراو بەبێ بیانوویێكی ڕەوا.

هەژدەم: بلاوكردنەوەی زانیاری نادروست دەربارەی بەرهەم یان نرخ یان نرخدانەنان بۆیان سەرباری پێزانین بەمە.

نۆزدەم: خۆگرتن لە مامەڵەكردن بە بەرهەمەكان بە فرۆشتن یان كڕین یان سنووردانان بۆ ئەم مامەڵەكردنە یان تەگەرەخستنە بەری بەجۆرێك ببێتە هۆی سەپاندنی نرخی ناڕاستەقینە بۆی.

بیستەم: کەمکردنەوە یان زێدەکردنی بڕی بەردەست لە بەرهەمێك بەجۆرێك ببێتە هۆی دروستکردنی کورتهێنان یان فرەیەکی ناڕاستەقینە بۆی.

بیست و یەکەم: سەپاندنی پابەندبوون بە دروست نەکردن یان بەرهەم نەهێنان یان دابەش نەکردنی بەرهەمێك بۆ ماوەیەك یان چەند ماوەیەکی دیاریکراو.

بیست و دووەم: هەڵپەساردنی بەستنی گرێبەست یان پێکهاتنی فرۆشتن یان کڕینی بەرهەمێك لەسەر مەرجی ڕازی بوون بە پابەندیی یان بەرهەمێك کە سروشتەکەی یان بەگوێرەی بەکارهێنانی بازرگانی پەیوەست نەبێت بە بابەتی مامەڵە ڕەسەنەکە یان پێکهاتنەکە.

بیست و سێیەم: بەهەدەر دانی هاودەرفەتی لە نێوان کێبڕکێکاران بە جیاکاری کردنی هەندێکیان لە هەندێکی تر لە مەرجەکانی مامەڵەی فرۆشتن یان کڕین بەبێ بیانوویێکی ڕەوا.

ماددەی نۆیەم:

ئەو فەرمانبەرەی بەشێوەیەکی فەرمی لە لایەن ئەنجومەنەوە بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی داد راسپێردراوە لە کاتی ڕاپەراندنی ئەرکەکانی لە سنووری دەسەڵاتەکانی ئەنجومەن کە لە سەرپێچیکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەکەوێتەوە، بە ئەندامی ڕێکهێنانی دادگەریی هەژمار دەکرێت، لەم پێناوەشدا ئەمانەی خوارەوەی بۆ هەیە:

یەکەم: مافی چوونە نێو ئەو جێگەو شوێن و دامەزراوانەی کەسی سەرپێچیکار تیایدا چالاکیەکانی خۆی کارا دەکات، و پشکنین و سەیرکردنی بەڵگەنامەو تۆمارەکانی لە لای هەر لایەنێکی حکومی یان ناحکومی بێت، و هێشتنەوەی هەر کامێکیان بێت یان بە کۆپیکراویی بەمەرجێك لە دوای کۆتایی هاتنی ووردبینی کردنیان بگەڕێندرێنەوە.

دووەم: داخستنی ئەو شوێنانەی دەویسترێن پشکنینیان بۆ بکرێت لە کاتی ڕوودانی هەر ڕێگرییێك یان تەگەرەیەك لە کاتی جێبەجێکردنی ئەرکەکانیان، بۆ ماوەی سێ ڕۆژ، ئەنجومەنیش دەسەڵاتی هەیە بە داخستن یان درێژکردنەوەی بۆ ماوەیەك کە لە ١٥ پازدە ڕۆژ تێپەر نەکات.

سێیەم: لێکۆڵینەوەکردن لەگەڵ هەر کەسێك گومان بکرێت سەرپێچی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەکات و نووسینەوەی ووتەکانی لە کۆنووسێکدا کە بۆ ئەم مەبەستە دەکرێتەوە.

چوارەم: ئامادەکردنی راپۆرتی پێویست بۆ هەر حاڵەتێك کە سەرپێچی بۆ حوکمەکانی ئەم یاسایە بنوێنێت.

ماددەی دەیەم:

ئـەو دەسـەڵاتەی وەزارەتـی داد، کـە لـە مـاددەی نوێیەمـدا هـاتووە، کـورت دەکرێتـەوە سـەر کردنەوەی خولی ڕاهێنان بۆ فەرمانبەری ڕاسـپێردراو لـە لایـەن ئەنجومەنـەوە وەك ئەنـدامی ڕێکهێنـانی دادگـەریی بـۆ ئاسـانکاری ڕاپەڕانـدنی ئەرکـەکانیان لـە سـنووری دەسـەڵاتەکانی ئەنجومەن.

ماددەی یازدەم:

سزا دەدرێت بـە بەنـدکردن بـۆ ماوەیـەك لـە یـەك سـاڵ کـەمتر نـەبێت و لـە دوو سـاڵ زیـاتر نەبێت یان بە غەرامەیـەك کـە لـە (١٠٪)ی کـۆی گشـتی فرۆشـراوی سـاڵانەی کەلوپـەلێك یـان داهاتی خزمەتگوزاری بابەتی سەرپێچیەکە کەمتر نەبێت و لە (٢٠٪)ی زیاتر نەبێت.

ماددەی دوازدەم:

لەگەڵ لانەدان لە هەر سزایەکی توندتر کە لە هەر یاسایەکی تری بەرکار لـە هەرێمـدا دەقـی لەسەر کراوە، هەر کەسێك زانیاری یان نووسراو یان بەڵگەنامەی نادروست، سـەرەڕای زانینـی بە نادروستیەکە، پێشکەشی ئەنجومەنی بکات یان خۆی بگرێت لە پێشکەش کردنـی زانیـاری و بەڵگەنامـەی دروسـت، ئـەوا سـزا دەدرێـت بـە غەرامەیـەك کـە لـە (٢٥٠) دوو سـەدو پـەنجا ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە (٥٠٠) پێنج سەد ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.

ماددەی سێزدەم:

یەکەم: لە کاتی دیاریکردنی ئەو غەرامانەی کە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەسەپێنرێن، قـەبارەی ئـەو سـوودەی لایـەنی سەرپێچـیکار بەدەسـتیهێناوەو بـڕی ئـەو زیانـەی بەکەسانی تر گەیشتووە، ڕەچاو دەکرێن.

دووەم: ئەو غەرامانەی لە هەردوو مـاددەی (١١-١٢) بـە نـزمترین و بـەرزترین ئاسـت، دەقیـان لەسەر کراوە، لە حاڵەتی گەڕانەوەی سەر سەرپێچی، ئەوا دووجا دەکرێن.

سێیەم: کەسـی زیانپێگەیشـتوو بـە هـۆی ئـەو چالاکیانەی لـەم یاسـایەدا قەدەغـەکراون بـۆی هەیە داوای قەرەبووکردنەوە بکات لە لای دادگای تایبەتمەندەوە.

ماددەی چواردەم:

یەکەم: پێویستە لەسەر ئەو کەسانەی دەیانەوێت ببنە خاوەنی مایە یان مـافی خاوەنـدارێتی یان سوودمەندی یـان کڕینـی پشـك یـان پێکهێنـانی یـەکێتیی یـان چوونەناویەك یـان کۆکردنەوەی بەڕێوەبردنی دوو کەسی مەعنەوی یان زیـاتر یـان پێکهـاتنی تایبـەت بـە نرخ و مەرجەکانی فرۆشتن و برەکانی بەرهەمهێنان و دابینکـردن بـە جۆرێـك ببێتـە هۆی کۆنترۆڵ کردن یان زاڵبوون بەسەر بازاڕدا، ئاگاداری ئەنجومـەن بکەنـەوە ئـەویش هەڵدەسـتێت بـە پشـکنینی ئاگادارکردنەوەکـەو دەرکردنـی بڕیـار دەربارەیـەوە لـە ماوەیەك کە لە سی ڕۆژ لە ڕێکەوتی گەیشـتنی ئاگادارکردنەوەکە بـۆی تێپـەر نـەکات،

ئەگەر ئەم ماوەیە بەبێ تێڕوانینی ئاگادارکردنەوەکە بەسەرچوو ئەوا بە ڕەزامەندی لەسەری هەژمار دەکرێت. وە لە گشت حاڵەتێکدا نابێت ئەو ڕەفتارکارییانەی کە ئەنجومەن لێی ئاگادارکراوەتەوە تەواو بکرێن تەنها لە دوای دەرچوونی بڕیاری ئەنجومەنەوە یان بەسەرچوونی ئەو ماوەیەی ئاماژەی بۆ کراوە بەبێ تێڕوانینی داواکارییەکە.

دووەم: لە حاڵەتی پابەند نەبوون بە بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە ئەوا حوکمەکانی ماددە (١٢)ی ئەم یاسایەی بەسەردا پیادە دەکرێت.

ماددەی پازدەم:

ئاشکراکردنی ئەو زانیاری و داتایانەی پەیوەستن بە کۆمپانیاکان و چوونەناویەکیان و چالاکیەکانیان لە کاتی سەپاندنی حوکمەکانی ئەم یاسایەدا یان بەکارهێنانی جگە لەو مەبەستانەی بۆیان پێشکەشکراوە، قەدەغەیە، و کەسی سەرپێچیکار بە هەمان سزای هاتوو لە ماددە (١٢)ی ئەم یاسایەدا، سزا دەدرێت.

ماددەی شازدەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەن لە کاتی سەلماندنی سەرپێچیکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە، ئەم ڕێکارانەی خوارەوە بگرێتەبەر:

یەکەم: پێویستە لەسەر کەسی سەرپێچیکار بارودۆخی خۆی هەموار بکاتەوەو سەرپێچیەکە لە ماوەیەکی دیاریکراودا لاببات ئەویش بەبێ پێشێلکردنی حوکمەکانی بەرپرسێتی کە لەم سەرپێچیانە دەکەوێتەوە.

دووەم: داخستنی کاتی بۆ دامەزراوی سەرپێچیکار بۆ ماوەیەك کە لە (١٥) ڕۆژ تێپەڕ نەکات بەمەرجێك نابێت دووبارە ئەم دامەزراوانە بکرێنەوە تەنها لە دوای لابردنی سەرپێچیەکەوە نەبێت.

ماددەی حەڤدەم:

پێویستە لە سەر ئەنجومەنی دادگەریی لە هەرێم، دادگا پێکبهێنێت بۆ تێڕوانینی ئەو ناکۆکیانەی لە پاراستنی بەکاربەرو و کێبرکێ و قەدەغەکردنی کارە قۆرەخکارییەکان و کارە بازرگانیەکانی تر دەکەونەوە.

ماددەی هەژدەم:

یەکەم: ئەو کەسەی بەرپرسە لە بەڕێوەبردنی کردارەکی کەسی مەعنەویی سەرپێچیکار بە هەمان سزای بڕیاردراو بۆ کردەوەکانی سەرپێچیکار بۆ حوکمەکانی ئەم یاسایە، سزا

دەدرێت، ئەگەر سەلمێنرا کەوا بەم کارانەی دەزانی و بەجێنەگەیاندنی ئەو ئەرکانەی کە ئەم بەڕێوەبردنە دەیخاتە ئەستۆی بەشداری کردووە لە کەوتنی تاوانەکە.

دووەم: کەسی مەعنەوی بە هاوبەشی بەرپرس دەبێت لە بەجێگەیاندنی هەر سزایەکی دارایی یان قەرەبووکردنەوەیەك کە حوکمی پێ دەدرێت ئەگەر سەرپێچیەکە لە لایەن یەکێك لە کارمەندەکانی یان بە ناوی یەکێکیان یان بۆ بەرژەوەندی یەکێکیان ئەنجامدرابێت.

ماددەی نۆزدەم:

یەکەم: پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران پێڕەوی پێویست بۆ جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

دووەم: پێویستە لەسەر وەزیر ڕێنمایی پێویست بۆ جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

ماددەی بیستەم:

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بریارێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکرێت.

ماددەی بیست و یەکەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی بیست و دووەم:

ئەم یاسایە لە ڕێکەوتی بلاْوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) دا جێبەجێ دەکرێت.

د. ارسلان بایز اسماعیل

سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق

هۆیە پێویستکارەکان

لەپێناو ڕێکخستنی کێبڕکێ و قەدەغەکردنی ئەو کارە قۆرەخکارییانەی کەوا کەسێکی سروشتی یان مەعنەوی لە کەسانی وەبەرهێن و بەرهەمهێن و بەبازارکاران و کەسانی تر پێی هەڵدەستن لە گشت ئەو چالاکیە بەرهەمهێن و بازرگانی و خزمەتگوزاری و چالاکیە ئابوریانەی کەوا لە ناوەوەی هەرێم ئەنجام دەدرێن و لە دەرەوەشی ئەنجام دەدرێن و لە ناوەوەی هەرێم ئاسەواری لێدەکەوێتەوەو دەبنە هۆی زیان گەیاندن بە کۆمەڵگە، ئەوا ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

تێبینی: ئەم یاسایە بەبریاری ژمارە(٤)ی ساڵی ٢٠١٣ لەلایەن سەرۆکی هەرێمی کوردستان دەرچوێنرا.